

Rozchod mohou dva různé soudy vyřešit zcela jinak, říká Veronika Bočanová z Havel & Partners

21.1.2025 - | HAVEL & PARTNERS

Soudní verdikty ve sporech provázejících rozpadu partnerských vztahů jsou ještě nepředvídatelnější než v jiných oblastech práva. Významnou roli totiž hraje subjektivní vnímání konkrétního soudce a často i orgánu sociálně právní ochrany dětí. Variant, kam se může případ ubírat, proto bývá nepřeberné množství.

Rodinné právo si ji našlo samo. Od občasné pomoci známým přes první komplikované případy se Veronika Bočanová tomuto oboru postupně začala věnovat pravidelně. Ačkoli to bylo spojeno s nespornou psychickou zátěží, naplňoval ji fakt, že může pomoci lidem ve velmi nepříjemné situaci, se kterou si sami neví rady. Dnes je se svou specializací partnerkou v Havel & Partners, což kolegové z branže považují za doklad toho, jaký význam přední právní firma na českém trhu rodinnému právu přikládá. Přestože statistiky hovoří o poklesu počtu rozvodů, Veronika Bočanová takový dojem nemá. *“Naopak mi přijde, že k rozvodům lidé přistupují dříve než v minulé době, kdy možná trochu více zvažovali, jestli ten krok absolvují,”* říká v rozhovoru, který vznikl ve spolupráci s projektem #Prvních100let. Z rozpadu partnerského vztahu často vznikají velmi komplikované spory o majetek a také o děti. *“Bohužel neubývá případů, kdy rodiče mají mezi sebou tak hluboký konflikt, že nejsou schopni se na svůj případ podívat očima dítěte, i když jsou osobně upřímně přesvědčeni o pravém opaku,”* posteskuje si zkušená právnička. Příznivě hodnotí chystanou novelu rodinného práva, jejíž účinnost se ale bohužel odsouvá.

Když se řekne rodinné právo, běžný smrtelník si pravděpodobně jako první vybaví rozvod. Je to téma, které řešíte ve své právní praxi nejčastěji, nebo je jen jedno z mnoha?

Pojem rozvod se dá právně chápat v užším a širším slova smyslu. V tom širším zahrnuje veškeré procesy, které musí podstoupit manželé k tomu, aby se rozvedli. Rozvod je jedním z kroků toho rozchodu. Pokud rozvádějící se manželé mají nezletilé děti, musí před tím absolvovat úpravu péče o děti. A součástí rozvodu je i proces vypořádání společného majetku. Všechna tato témata řešíme nejčastěji – tedy péče o nezletilé děti, rozvod jako takový, který vede ke konstatování, že se manželství rozvádí. A poslední je vypořádání majetkových poměrů. To může proběhnout před samotným rozvodem, pokud jsou manželé schopni se dohodnout. I když účinky vypořádání vždy nastoupí až k okamžiku zániku společného jmění manželů. Pokud se nejsou schopni dohodnout, potom vyrovnání běží ještě jako samostatné řízení, ale až po rozvodu. V rodinně-právním týmu se vedle rozvodových procesů věnujeme ale poměrně intenzivně a do hloubky i jiným záležitostem týkajícím se například svéprávnosti, určování otcovství, schvalování právních jednání týkajících se majetku nezletilých dětí nebo i širším sporům mezi rodinnými příslušníky, kdy si třeba něco dluží, něco si udělali, potřebují mezi sebou něco vyřešit. Právně jde většinou o klasické civilní procesy. Podstatnou částí naší práce je dále konzultační a analytická činnost související s manželským majetkovým režimem a podpora v oblasti správy majetku.

Rozvodovost v Česku klesá. Bývaly doby, kdy se říkalo, že se rozvádí téměř každý druhý pár. Podle čísel za loňský rok už skončilo rozvodem jen 37 % manželství. Neubývá tedy

rodinným právníkům citelně práce?

Nejsem sociolog a nemám úplně přesnou informaci o statistice, ale pokud mohu soudit jako právníčka, která se rozvodům věnuje, vůbec mi nepřipadá, že by jich ubývalo. Naopak mi přijde, že k rozvodům lidé přistupují dříve než v minulé době, kdy možná trochu více zvažovali, jestli ten krok absolvují. Můžeme uvažovat i o tom, jakým způsobem se toto číslo dá srovnat s počtem manželství. Jestli nám stoupá, klesá nebo stagnuje počet nově uzavíraných manželství. Řada párů, u kterých řešíme právní souvislosti jejich rozchodu, není sezdaná. To může statistiky také ovlivňovat. Takže práce nám neubývá a nebudu říkat naštěstí, protože samozřejmě rozvod nikomu nepřeji.

Sledujete v rozvodech i nějaké další trendy? Nestávají se z nich například složitější spory s tím, jak lidé drží více majetku?

V praxi se objevují spory mezi manžely nebo partnery různého stupně intenzity i složitosti. U nás v Havel & Partners se většinou koncentrují případy, které jsou velmi složité, jak po lidské osobnostní či psychologické stránce, tak po té odborně-právní. U majetkového vypořádání s větším jměním může být řešení a vypořádání velmi komplikované. Dost často se řeší komplex majetkových vztahů, který zahrnuje i výlučný majetek partnerů, případně se řeší zároveň vypořádání jejich spoluvlastnických vztahů. Někdy nám do toho vstupují i vztahy s širší rodinou. Pokud se budeme bavit o sporech týkajících se dětí, tam vidím složitost v psychické stránce věci. Bohužel neubývá případů, kdy rodiče mají mezi sebou tak hluboký konflikt, že nejsou schopni se na svůj případ podívat očima dítěte, i když jsou osobně upřímně přesvědčeni o pravém opaku. A to jsou potom extrémně komplikované spory. Když si k tomu dosadíme další důležitý faktor ovlivňující celý proces, kterým je subjektivní vnímání případu soudcem nebo orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), může se případ se stejnými proměnnými odvíjet u každého soudu diametrálně odlišně. V takových náročných případech hrají roli i naše zkušenosti, kdy pracujeme pro klienta často i v týmu, abychom zvládli zapojit různé úhly pohledu, a díky tomu dokážeme případ posunout.

Která oblast rodinného práva je vám osobně nejbližší a kterou považujete za nejnáročnější?

Nejbližší je mi zmiňovaný tandem úpravy poměrů k dětem a majetkové vypořádání. Řešení péče o děti je strašně důležitá věc a vnímám to jako pomoc lidem a rodině v situaci, kdy oni sami si nejsou schopni pomoci. Potřebují třetí osobu, o kterou se opřou a která jim ukáže směr. Často jsme schopni změnit i optiku klienta. Nejde o slepé prosazování toho, co chce, ale co je pro danou rodinu a dítě nejlepší. Je to i psychologická práce s klientem jako člověkem. Otevřít mu oči, nabídnout mu jiný úhel pohledu na jeho vlastní situaci. Nejsme psychologové, ale pracujeme s lidmi a je pro nás vždycky nejdůležitější, jaký bude dopad na konkrétní děti. Když klientovi vysvětlíme, kam různá řešení mohou vést, dostáváme ho často z extrémní pozice k řešení, která jsou realizovatelná a nevedou k destrukci vztahu s druhým rodičem nebo s dítětem. Baví mě ale i majetková část sporů, respektive analytická práce týkající se společného jmění manželů ať už při řešení potenciálně hrozícího či existujícího sporu nebo v rámci prevence či v souvislosti se správou rodinného majetku. To je pak na rozdíl od těch emocí u dětí čistá právníčina, prostor pro analýzu. Sledujeme pečlivě judikaturu a užíváme si provázání s jinými právními obory.

Jak hodnotíte českou rodinněprávní legislativu? Co byste pochválila a kde vidíte naopak nedostatky či mezery?

Rodinněprávní legislativa je z velké části v pořádku. Velkou váhu má ale její výklad a aplikace, a také judikatura, která je hlavním aplikačním vodítkem. Výklad je totiž často nejednotný. Například otázka valorizace vnosů, tedy použití výlučných prostředků na společné jmění manželů anebo naopak použití prostředků ze společného jmění manželů na výlučný majetek jednoho z manželů. Občanský zákoník upravuje pravidlo, podle kterého by se tyto vnosy měly valorizovat, ale nedává naprosto

žádný návod, jakým způsobem by se tak mělo dít. V soudní praxi dodnes, tedy 13 let poté, co občanský zákoník nabyl účinnosti, není jasné, jakým způsobem se má toto pravidlo aplikovat. Zákony nemají být napsané pro právníky, ale pro lidi, kteří si přečtou pravidlo, a měli by sami chápat, co to pro ně znamená. Na další mou oblíbenou právní otázku – co je to vlastně zisk z výlučného majetku, který by nám podle občanského zákoníku měl padat do společného jmění manželů – nám zatím judikatura také neposkytla jednoznačnou odpověď.

O českých soudech se občas říká, že jsou značně nepředvídatelné, a když dva soudy dostanou ty samé vstupy, může být výsledek velmi rozdílný. Jakou zkušenost máte ve svém oboru?

To je právě klíčový aspekt rodinného práva. Pokud bychom vzali jednu a tu samou rodinu a její problém jsme řešili například u soudu v Praze, a paralelně ve stejnou dobu třeba u soudu v nějakém mimopražském okresním městě nebo klidně i jen v jiném pražském obvodu, výsledek může být diametrálně odlišný. Jak už jsem zmiňovala, roli hraje i subjektivní prvek vnímání konkrétního soudce. Zejména v opatrovnických věcech je významný. A nejde jen o stanovení druhu péče nebo četnosti kontaktu dítěte s jedním nebo druhým rodičem dítěte, ale i otázku výživného. Se stejnými čísly, se stejnou aplikační doporučující tabulkou ministerstva spravedlnosti, kterou máme k dispozici, by mohly různé soudy dojít ke zcela rozdílným závěrům. To za mě není úplně optimální. My potřebujeme klientům na začátku říct, jak jejich případ vidíme, jaké je konkrétní reálně dosažitelné řešení, nebo kolik variant asi přichází do úvahy. A ono těch variant je bohužel nepřehledné množství.

Proč jste se rozhodla pro zaměření na rodinné právo, které nemá nádech velké právníčiny, jakou alespoň laik vnímá kolem složitých sporů či významných transakcí?

Pro explicitní zaměření čistě na rodinné právo jsem se rozhodla až se svým nástupem do Havel & Partners. Rodinné právo si mě pomalu, ale jistě našlo. Z občasné pomoci známým, přes první komplikované případy jsem se postupně začala rodinnému právu věnovat pravidelně. A i přes nespornou psychickou zátěž jsem si přiznala, že mě naplňuje fakt, že můžu pomoci lidem v extrémně nepříjemné situaci, se kterou si sami neví rady. Rodinněprávní praxe vyžaduje po advokátovi speciální vlastnosti, znalosti a schopnosti navíc oproti jiným oborům. Jde o osobnostní nastavení. Schopnost empatie je klíčovou vlastností každého rodinněprávního právníka. Bez empatie nejsme schopni pochopit ani vlastního klienta, natož předvídat krok protistrany. V kanceláři k případům s empatií přistupujeme. Děláme si analýzu rodinné situace, ale musíme v každém kroku a v každé fázi procesu reagovat velmi flexibilně. Žádný případ nemá jedno jediné či objektivně ideální řešení. To, co by možná výborně fungovalo u jedné rodiny, nebude kvůli jinak nastaveným osobnostem fungovat v rodině jiné. Rodinné právo tedy určitě vyžaduje i notnou dávku znalosti psychologie. Vzdělávání je ostatně důležité pro každý právní obor a dobrý právník se musí permanentně sebevzdělávat.

Havel & Partners je jedna z největších právních firem v Česku. Jaké postavení má v jejím portfoliu rodinné právo?

Poptávka po službách rodinného práva vždy byla a bude. V Havel & Partners jsme zaznamenali zvyšující se zájem o tyto služby nejen u stávajících, ale i u nových klientů. Vytvořili jsme samostatný tým, který se na rodinné právo specializuje a já jsem měla to štěstí, že mě v roce 2021 oslovili, jestli bych s jeho budováním chtěla pomoci. Po třech letech můžu říct, že už mám kolem sebe větší skupinu lidí, kteří nejen chtějí pomáhat ostatním, ale také praktikují rodinné právo na velmi vysoké odborné úrovni a kancelář nám poskytuje opravdu maximální prostor, abychom tohle všechno mohli rozvíjet. Základní myšlenkou při formování našeho týmu byla a je společná filozofie neagresivní advokacie a zaměření na řešení kauz způsobem konstruktivního hledání řešení. Velkou radost mi letos udělala i podpora kanceláře v oblasti boje proti domácímu násilí. V rámci týmu jsme prošli školením odborníků v oblasti komunikace s dětmi a oběťmi domácího násilí a Havel & Partners se

jako první advokátní kancelář připojila jako signatář Charty proti domácímu násilí.

Jak taková filozofie neagresivní advokacie vypadá v praxi?

Součástí je zachování si odstupu, nesměšování emocí klienta s vlastními emocemi. Díky tomu máme schopnost komunikace s protistranou, respektive jejím právním zástupcem. V soudních síních i mimo ně se stále setkáváme s opačným přístupem, který eskaluje spor mezi klienty a z praktikování rodinného práva dělá zcela zbytečně válku. Nebudu zastírat, že i nám chodí občas poptávky, kde klient vyžaduje „buldoka, který druhého rodiče zničí“. I to ale vnímáme jako výzvu a v naprosté většině případů dokážeme klientovi vysvětlit, v čem spočívá naše odlišná strategie a proč bude pro něj a jeho dítě vhodnější. Neagresivní advokacie ale neznamena hledání kompromisu za každou cenu či dokonce ustupování silovému přístupu druhé strany. Ten, kdo je zatažen do války, se samozřejmě musí adekvátně bránit. Ale i v případě, kdy dohoda není možná a je třeba čelit takovému přístupu druhé strany, je možné klienta zastupovat neagresivně a slušně, s respektem k protistraně a jejímu právnímu zástupci, ale přitom velmi důrazně a důsledně.

Je zázemí velké právní firmy pro váš obor výhodou? Není trochu v rozporu s tím, co obvykle člověk vyhledává, když řeší něco tak intimního, jako je rodina?

Majetkové a rodinné právo je spojené s přesahem do jiných právních oborů. Objevují se nám tam cenné papíry, bankovníctví, finanční trhy, korporátní právo, klasické litigace, daně – a v tom je výhoda nás jako velké kanceláře, protože můžeme konzultovat s kolegy z jiných specializovaných týmů různé právní problémy, se kterými se nepotkáváme tak často. Máme tedy výjimečné odborné zázemí. Otázka, jestli to ale není v rozporu s tím, co člověk vyhledává, když řeší něco tak intimního, jako je rodina, je velmi dobrá a my jsme na to mysleli. Pro nás je totiž zároveň naprosto nepřijatelné, aby do našich případů viděl kterýkoli jiný kolega, který s nimi nemá co do činění, a to nejen v rámci jiných týmů v kanceláři, ale i v rámci našeho týmu rodinného práva. Diskrétnost je tedy základ a ke klientovi, kterému pomáháme, je vždy přidělen konkrétní advokát nebo mini tým, který má za úkol chránit veškeré informace. Pokud tedy potřebujeme konzultaci v jiných právních oblastech, řešíme to samozřejmě s klientem a pokud si klient nepřeje zapojení nikoho dalšího, pokládáme kolegům otázky jenom v čistě obecné rovině a není nutné s nimi vůbec sdílet údaje klienta ani další jiný kontext, který s daným problémem nesouvisí.

Jsme na přelomu roku, což je čas bilancování vyhlídek do budoucna. Čeká nás v Česku v oblasti rodinného práva v roce 2025 nějaká významná změna či událost?

Celý rok 2024 jsme s napětím očekávali, jakým způsobem se posune legislativní příprava velké novely rodinného práva, která má do právní úpravy dostat mimo jiné takzvaná zatímní rozhodnutí. Ta by měla nahradit v opatrovnických věcech velmi problematická předběžná opatření. Po letech by mělo dojít opět ke spojení rozvodového a opatrovnického řízení. A za další významnou změnu považuji odstranění nálepek a označení různých druhů péče – výlučné, společné, střídavé..., což zbytečně prohlubuje rodičovský konflikt, aniž by to mělo dle mého názoru jakýkoli pozitivní smysl a účel. Jediným hmatatelným právním rozdílem mezi těmito druhy péče je efekt na výpočet výživného a na aplikaci slevy na dani. Faktický efekt je ale spíše destruktivního rázu – „výlučně“ pečujícího rodiče považuje řada třetích osob za rodiče s „hlavní“ rozhodovací pravomocí ve vztahu k dítěti a rodiče, který se s dítětem jen „stýká“, za rodiče druhé kategorie. K tomu sice není v zákoně žádná právní opora, ale spolu s faktem, že výživné inkasuje jen „výlučně pečující rodič“, je to v praxi silná motivace pro bitvu o to, mít dítě ve „výlučné péči“. U péče střídavé se pak stále poměrně často setkáváme s názorem či předsudkem, že je to pro dítě automaticky špatné nastavení například proto, že pro nikoho není dobré mít schizofrenně dva domovy a cestovat mezi nimi „s kufříkem“. Pokud novelizace projde, měla by už existovat jenom jedna osobní péče rodičů bez nálepky a soudy by měly rozhodovat o časovém harmonogramu, jak budou oba rodiče o dítě pečovat. V roce 2025 se nicméně

podle všeho této novelizace nedočkáme, protože novela ještě neprošla legislativním procesem, a i když byla původně účinnost nastavena na 1. ledna 2025, tak v pozměňovacím návrhu se aktuálně posunula až na 1. ledna 2026.

V červnu 2024 jste se stala partnerkou kanceláře. Jak vnímáte tento kariérní posun?

Dle reakcí jiných kolegů, klientů, i ze strany odborníků, se kterými se v praxi setkávám nejen u soudů, ale i na konferencích a dalších odborných setkáních, vnímám, že to považují za důležitý krok a projev podpory budování našeho týmu a jeho pozice. A že jsou pro kancelář mezilidské vztahy a rodinné právo i v porovnání s takzvanou velkou právníčinou mimořádně důležitou oblastí. Pro řadu lidí v advokacii stále není rodinné právo žádným právem, nebo se setkávám s tím, že ho může praktikovat jako zkušený každý, kdo se sám rozvedl nebo je z rozvedené rodiny. To je ale velmi úsměvné, protože přenést vlastní osobní zkušenost tohoto rázu do výkonu vlastní právní praxe může být naopak velmi ošidné. Pokud někdo sám nedokázal dobře zpracovat svůj vlastní osobní příběh a má tendenci vytvářet dle svých osobních zkušeností klientům pravidla, jak mají, nebo nemají fungovat, omezuje tím prostor pro řešení jejich situace, která má zcela jiné parametry. Opravdu žádný případ, se kterým jsem se setkala, není stejný, jako případ jiný, byť se povrchním pohledem mohou zdát identické. Rodinné právo musí člověk dělat s otevřenou hlavou i srdcem a nesmí zavírat oči nebo si na ně dávat klapky a apriori vylučovat řešení, které jemu osobně nesedí. Takhle to v rodinném právu fungovat nemůže.

Veronika Bočanová, partnerka HAVEL & PARTNERS

Spoluvede tým pro oblast rodinného práva HAVEL & PARTNERS. V tomto oboru má více než 20letou praxi. Nabízí komplexní právní služby v souvislosti s manželstvím a rodičovstvím. Specializuje se na nastavování podmínek péče o děti, řešení problematiky vyživovací povinnosti, manželské majetkové právo, správu majetku nezletilých dětí nebo právní zastoupení v opatrovnických řízeních či při rozvodech.

<https://www.havelpartners.cz/rozchod-mohou-dva-ruzne-soudy-vyresit-zcela-jinak-rika-veronika-bocanova-z-havel-partners>